

MELANHOLISKAIS VALSIS

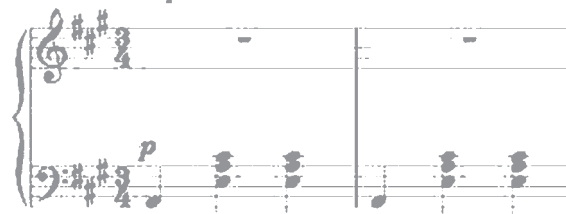
VALSE MÉLANCOLIQUE

LATVIJAS BANKA
EIROSISTĒMA

Informācija pa tālruni 67022434. Information by phone +371 67022434.
info@bank.lv www.bank.lv

Tempo di Valse

Emīls Dārziņš (1875–1910) ir latviešu klasiskās mūzikas dvēsele. 34 pilni mūža gadi, viens ļoti talantīgs dēls, 17 kordziesmu, 19 solodziesmu (viena iznīcināta, viena pazudusi), četri skaņdarbi simfoniskajam orķestrim (trīs iznīcināti), divi nepabeigtas operas fragmenti, recenzijas, apraksti un mīklaina nāve uz dzelzceļa sliežu.

Līdzās vienkāršām, nepretenciozām kompozīcijām Emīla Dārziņa darbu sarakstā ir arī opusi, kam piemīt liels simbolisks spēks. Kormūzika nav iedomājama bez "Lauzto priežu" majestātiskajām brāzmām, dziesmas "Mēness starus stīgo" dailes, "Senatnes" plūduma, "Ciānas bērnu" skaudrā tragisma un mirdzuma, kas plaiksni dziesmā "Sapņu tālumā". Vīru koru balsis liels skaistums dzimst brīžos, kad skan "Mirdzi kā zvaigzne", "Nāc man līdzi!", "Mūžam zili", "Es zinu". Solodziesmu pasaulē nekad nebeigs skanēt "Aizver acis un smaidi", "Pazudusi laimīte", "Teici to stundu, to brīdi", "Vēl tu rozēs plūc", "Kā zagšus" u.c.

Tomēr pāri visam – "Melanholiskais valsis", kuram veltīta Latvijas Bankas kolekcijas monēta. Pēc netaisniem apvainojumiem plaģiātu radīšanā Emīls Dārziņš iznīcināja visas savas simfoniskās partitūras, un tikai "Melanholisko valsī" izdevās brīnumainā kārtā izglābt no bojāejas. Reiz rakstnieka un dzejnieka Jāņa Poruka dārza nokrēslā Emīlam Dārziņam parādījies balts tēls – kā sapnis, kā Dievmāte, un tieši šis tēls radījis impulsu "Melanholiskā valša" tapšanai. Viegli šūpo līganā melodijā, saldi smeldzīgi pieskaras klarnetes solo. Arī mūsdienās, kad saskarsmē bieži dominē uzspēlēta atraktivitāte un jautrība, "Melanholiskais valsis" ļauj ja ne gluži paskumt, tad vismaz vienu nelielu laiksprīdi lietderīgi paklusēt.

Par šo skaņdarbu dzejnieks Jānis Sudrabkalns teicis: "Liekas tak, ka vienkāršāka un kristālskaidrāka darba nevar būt. Bet: arī smalks viņš un simtām ranfīm vizuļojošs. Starp saulaini sērīgo dienvidu vēsmu un zilajām, rudens miglā ziedošām ēnām, starp domu klusajiem spārnu vēciņiem vidusdaļā .. un dziestošo dvēseles ritmu vijas kā līganie rudens lauku sidrabpavedieni, kuriem vajadzīga smalkjūtīga vadība."

Emīls Dārziņš bija celmlauzis mūzikas kritikas un eseju jomā. Viņa stils ir smalkjūtīgs, literāri kopts, kritiskā novērtējumā trāpīgs, dažbrīd nesaudzīgs. Tā ir smalka un gudra vērtēšana. Viņš ir autors vienām no pirmajām apcerēm par Jāzepu Vītolu, Alfrēdu Kalniņu, Dziesmu svētkiem, esejai Mocarta piemiņai, pievērsies arī operas vēsturei.

No iznīcinošas ironijas līdz sudrabainam sapņojumam – tāds ir Emīla Dārziņa gara apvāršņa lauks, kura iedarbību jūtam vēl šodien. Īss, nebūt ne pārticībā aizvadīts mūžs, kaislīga mūzikas mīlestība un gara vientulība. Emīla Dārziņa nepaveiktos darbus vēlāk darīja viņa dēls ievērojamais komponists un mūzikas kritiķis Volfgangs Dārziņš.

Emīls Dārziņš (1875–1910) personifies the soul of Latvian classical music. He lived to be only 34, had a very talented son, composed 17 choir songs, 19 solo songs (one was destroyed, another one lost), four compositions for symphony orchestra (three destroyed), two fragments for an unfinished opera, wrote reviews and descriptions, and ended up dying a mysterious death on railroad tracks.

Along with simple, non-pretentious compositions, Dārziņš' oeuvre contains opuses of great symbolic power. Choir music is unthinkable without the majestic "Lauztās priedes" ("Broken Pines"), the serenity of "Mēness starus stīgo" ("Radiant Moon Rays"), the flow of "Senatne" ("Yesteryear"), the tragic "Ciānas bērni" ("The Children of Zion") and the radiant "Sapņu tālumā" ("In Distant Dreams"). Beauty is born when the men's choir sings "Mirdzi kā zvaigzne" ("Shine Like a Star"), "Nāc man līdzi!" ("Come with Me!"), "Mūžam zili" ("Forests Forever Blue"), "Es zinu" ("I Know"). The world of solo songs will always include "Aizver acis un smaidi" ("Close Your Eyes and Smile"), "Pazudusi laimīte" ("Lost Happiness"), "Teici to stundu, to brīdi" ("Tell Me That Hour"), "Vēl tu rozēs plūc" ("Still You Pick Roses"), "Kā zagšus" ("Quietly") and others.

Yet "Valse Mélancolique", to which the collector coin issued by Latvijas Banka is dedicated, stands above all else. After false accusations for plagiarism, Dārziņš destroyed all of his symphony scores, with only "Valse Mélancolique" miraculously escaping this fate. One time, sitting in the dusk in writer Jānis Poruks' garden, Dārziņš had a vision of a white, dreamlike apparition of Our Lady, which became the impulse for the creation of "Valse Mélancolique". The gentle, rolling melody becomes even more melancholy in the solo part for the clarinet. Even in our day and age, when overplayed merriment and optimism seem to be required in human interaction, "Valse Mélancolique" allows us at least to be quiet, if not sad, for a moment.

Poet Jānis Sudrabkalns has described the composition as follows: "It would seem that there could be no simpler and more crystal clear work than this. Yet it is also sophisticated in its multifaceted sparkle. There is the sunny and melancholy southern breeze; the blue autumn shadows blooming in the mist; the quiet wings of thought in the middle part .. and the dying rhythm of the soul, but amongst it all, there seem to be the silvery cobwebs of fall fields, which require fine control."

Emīls Dārziņš was a trailblazer in music criticism and essays. His style was tactful, finely wrought, apt and sometimes pointed. He was among the first to write about Jāzepa Vītols, Alfrēds Kalniņš and the Song Festival; he also wrote an essay in commemoration of Mozart and discussed the history of the opera.

From withering irony to silvery dreaminess – that was the scope of Dārziņš' spirit whose impact we still feel today. His life was short and was hardly spent in luxury; he had a passionate love of music and was a lonely spirit. Dārziņš' work was continued by his son, the outstanding composer and music critic Volfgangs Dārziņš.